

**Kırsal Kadınların Girişimcilik Özellikleri ve Girişimciliği Etkileyen Faktörlerin
Logit Analizi İle Değerlendirilmesi (Hatay İli Araştırması)**

Nuray Kızılaslan¹, Miyase Karaömer²

Öz

Bu araştırmada; Hatay İli kırsalındaki kadınların girişimcilik özellikleri ve girişimcilik rollerini etkileyen faktörler araştırılmıştır. Araştırma Hatay İli Merkez ve İlçelerine bağlı toplam 21 köyde ve belediyelerde yaşayan 120 kırsal kadını kapsamaktadır. Araştırmada kullanılan veriler anket tekniği ile elde edilmiştir. Analiz aşamasında ise Lojistik Regresyon kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların girişimciliğini etkileyen faktörleri bulmak amacıyla yapılan Lojistik Regresyon analizinde kadınların girişimcilik eğilimi gösterip göstermemeleri bağımlı değişken olarak alınmıştır. Söz konusu bağımlı değişkeni etkileyen bağımsız değişkenler ise medeni durum, sosyal güvence türü, daha önce bir işte çalışma durumu ve şimdiki iş durumudur. Bu bağımsız değişkenlerin kadınların girişimcilik eğilimi gösterme olasılığını artırdığı saptanmıştır. Kadınlar, girişimcilik özelliklerini; risk alabilme, karar verme yeteneği, çalışkanlık ve insanlarla iyi iletişim kurabilme olarak ifade etmişlerdir. Kadınları girişim yapmaları konusunda desteklemek ve bunu hayatın her alanına cinsiyet eşitliği olarak yaymak gerekmektedir. Kadın girişimciliği, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda gelişimi ve dönüşümü sağlayacak önemli noktalardan biridir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kırsal Kadın, Girişimcilik Eğilimi, Binary Logit Analizi, Hatay.

**Rural Women's Entrepreneurship Characteristics and Evaluation of Factors
Affecting Entrepreneurship with Logit Analysis (Hatay Province Research)**

Abstract

In this research, factors affecting the entrepreneurial characteristics and entrepreneurial roles of women were investigated in rural areas of Hatay Province. The survey included 120 rural women living in 21 villages of Central District and some other districts of Hatay Province. The data were obtained via questionnaires. For the analysis of the data Logistic Regression were used. The women's entrepreneurship tendency was taken as the dependent variable in the Logistic Regression Analysis to find the factors affecting the entrepreneurship of the

¹ Prof.Dr. Gaziosmanpaşa Üni. Ziraat Fak. Tarım Ekonomisi Böl. Tokat. Sorumlu Yazar, e-mail: nuray.kizilaslan@gop.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi. Gaziosmanpaşa Üni. Ziraat Fak. Tarım Ekonomisi Böl. Tokat

women who participated in the study. The independent variables were marital status, type of social security, any previous job status and present job status. It was determined that these independent variables increase the possibility of women's showing entrepreneurship tendency. The women stated that entrepreneurial characteristics to take risks, the ability to make decision, diligence and effective communication skills with people. Women should be encouraged to attempt and spread as gender equality in all areas of life. Women entrepreneurship is one of the key points that will provide development and transformation in the political, social, economic and cultural lifes.

Keywords: Entrepreneurship, Rural Women, Tendency Entrepreneurship, Binary Logit Analysis, Hatay.

1.GİRİŞ

Girişimcilik sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında önemli araçlardan birisidir. Girişimcilik eksik istihdam, işsizlik, gelir dağılımdaki adaletsizlik, sosyal refahın arttırılması gibi önemli konularda ülkelerin ekonomik büyümelerine katkı sağlamaktadır. Bu konular ekonomik krizlerle anlaşılmaya başlamış piyasaların serbestleşmesi ile birlikte özel girişimcilik faaliyetleri artmıştır.

Girişimcilik her şeyden önce bir zihniyettir. Bir kişinin bağımsız olarak ya da bir organizasyon içinde, bir fırsatı saptama ve yeni değer yaratmak ya da ekonomik başarı elde etmek için bu fırsatın üzerine gitme motivasyonunu ve kapasitesini tanımlar (Hyrsky, 2001). Girişimci, risk alarak yenilik veya geliştirme yapan kişidir. Diğer bir deyişle, girişimci fırsatları gözleyen ve onları bulduğunda her tür riski alarak fikrini gerçekleştirmeye çalışandır (Schramm, 2005).

Kadın girişimci ise, piyasa ekonomisi içinde kendi işinin sahibi olan, tek başına çalışan ya da yanında işçi çalıştıran, mal veya hizmet üretip satan, kredi kaynaklarını araştıran, işle ilgili acil problemlerin üstesinden gelebilen, yeni koşullara adapte olabilen ve alanında deneyim sahibi olmaya çalışan kadın olarak tanımlamıştır (Dhillon, 1993).

Geçmişten bugüne erkeğin yanında kadının da emeğinin kullanıldığını toplumların kalkınmasında çoğu zaman görünmez emekçiler olarak yerlerini aldıkları görülmektedir. Kadın girişimciliğinin desteklenmesiyle kadınlar toplumda ekonomik aktörler olarak yerlerini almakta görünür emekçiler olarak statü değiştirmektedirler.

Girişimcilerin temel özelliklerinin belirlenmesi konusunda değişik yazarlar tarafından yazılan özellikler Çizelge 1'de derlenmiştir (Arıkan, 2002).

Çizelge 1. Girişimcilerin Temel Özellikleri

Tarih	Yazar	Özellikler
1848	Mill	Risk alma
1917	Weber	Biçimsel otoritenin kaynağı olma
1934	Schumpeter	Yenilik, önyak olma
1954	Sutton	Sorumluluğa istek duyma
1959	Hartman	Biçimsel otoritenin kaynağı olma
1961	McClelland	Risk alma, başarı güdüsü
1963	Davids	Hırslı olma, başarı isteği, sorumluluk
1964	Pickle	İnsan ilişkileri, iletişim becerisi, teknik bilgi
1964	Litzinger	Riski tercih etme, bağımsızlık, tanınma, liderlik
1965	Schrage	Doğru algılama,güç
1971	Palmer Risk ölçme	Risk ölçme
1971	Homadey	Başarı güdüsü, özerklik, saldırganlık, güç, tanınma
1973	Winter	Güç ihtiyacı
1974	Borland	İçsel güç odağı
1974	Liles	Başarı ihtiyacı
1977	Gasse	Kişisel değerlere dönüklük
1978	Timmons	Güdü, özgüven, amaca dönüklük, orta düzeyde risk alma, kontrol odağı, yaratıcılık
1980	Brockhaus Risk üstlenme eğilimi	Risk üstlenme eğilimi
1980	Sexton Enerjik olma,hırs	Enerjik olma,hırs
1981	Mescon Montanari	Başarı, hakimiyet, özerklik, dayanma gücü, kontrol
1982	Dunkelbeoungrg,Cooper Welsh Young	Büyümeye dönüklük,bağımsızlığa dönüklük, zanaatkarlığa dönüklük, kontrol kaynağı, öz güven, yenilikçilik.

Kaynak: (Arıkan, 2002).

Çizelge 1’de de görüldüğü gibi tüm yazarların ortak olarak üzerinde durduğu; pazarda var olan mevcut fırsatları yakalayarak değerlendirebilme ve bir iş fikrine

dönüştürebilme, risk alma, yenilikçi ve yaratıcı olma, başarı güdüsü gibi özellikler temel oluşturmaktadır.

Kadın girişimcilerin özellikleri bir çalışmada şu şekilde sıralanmıştır (Jalbert, 1999).

- Cesurluk eğilimi
- Yüksek enerji seviyesi
- Kişisel güdüler
- Evli ve ilk çocuk olma
- Sosyal beceriklilik
- Finansal rekabet
- Kişisel ve genel yönetim becerileri

Türkiye’de yürütülen bir çalışmada (Gülçubuk ve ark., 2011), girişimciliğin en temel özelliği cesur olmak, iş takibi ve risk almak olarak sıralanmıştır.

Türk toplumunda kadınlar çoğunlukla ailesiyle yaşayan ve yine tüm gücünü, potansiyelini ailesi için kullanan bireylerdir. Girişimci kadın “güçlü ve güçlendirilmiş” özelliklerinin farkına vardırılması ve ortaya çıkarılmasıyla ekonomik aktörler içerisinde yerini alacaktır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ve diğer sosyal sorunların çözümünde kadınların ekonomik yaşamda yer almaları gerekmektedir.

Kadınların girişimcilik özellikleri ve toplumsal yapıları dikkate alınarak kırsal alanda yaşayan kadınların girişimcilik rolleri, özellikleri ve düşüncelerinin belirlenmesinin önemli olduğu yargısına ulaşılarak araştırma konusu seçilmiştir. Seçilen çalışmada; kırsalda yaşayan kadınların girişimcilik özelliklerinin neler olduğu ve girişimcilik eğilimlerinin hangi faktörler tarafından etkilendiği araştırılmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Bu araştırmanın ana materyalini Hatay ili köylerinde ve beldelerde yaşayan kadınlarla yapılan anket çalışmalarıdır.

Hatay’da toplamda 426 köy ve belediye bulunmaktadır. Bu köylerin yüzde beşi olan 21 köyle 120 adet anket çalışması yapılmıştır. Söz konusu bu 120 anket sayısı, gayeli olarak belirlenmiştir. Bu rakamlar, TÜİK 2000 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerinden yararlanılarak belirlenmiş ve İki Aşamalı Tabakalı Rastgele Örneklem Yöntemi kullanılarak her köyden veya belediyeden anket yapılacak kişi sayısı belirlenmiştir (Düzgüneş ve Ark., 1983, Çingı 1990). Ayrıca seçilen bu köyler Hatay ili

ilçelerine homojen şekilde dağıtılmıştır. Seçilen köylerin ait olduğu ilçeler Hatay ilinin coğrafi farklılıkları göz önüne alınarak seçilmiştir. Elde edilen veriler çizelge haline getirilmiştir. Verilerin analizinde Binary Lojistik Regresyon Analizi yapılmıştır (Gujarati, 2008). Bu analiz, kadınların girişimcilik eğilimlerine etkili olan faktörleri belirlemek amacı ile yapılmıştır.

3. Araştırma Bulguları

3.1. Kırsal Kadınlara Göre Girişimcide Olması Gereken Özellikler

Bu araştırmada herhangi bir ürün satan ve satış işlemini yaparken kendi adlarına veya ortak olarak bir işyerleri bulunmasa da kendi paralarını kazanan kadınların girişimcilik eğilimi gösterdikleri kabul edilmiştir. İşletme kurarak para kazanan kadınlar ise büyük sermayelerle kurulmuş işletmeleri olmamasına karşılık belediye izinli pazar yerleri veya belediye ruhsatlı işletmeleri olması durumunda, kendi adlarına iş yeri sahibi oldukları için ve bu işletmelerin bütün sorumluluklarını üstlendikleri ve kendi paralarını kazandıkları için girişimci kabul edilmişlerdir. Söz konusu bu araştırmada herhangi bir ürün satarak para kazanma eğilimde olan veya kendi iş yeri olan kadın sayısı 62'dir. Bunların içinde kendi adına iş yeri olan kadın sayısı ise 7'dir. Hiçbir şekilde kendi parasını kazanma eğilimi olmayan kadınların sayısı ise 58'dir. Bu kadınlar girişimcilik eğilimi göstermemiş kabul edilmektedir. Bu araştırmada kendi paralarını kazanma çabası içinde olan kadınlar görüşülen kadınların %51,67'sini oluşturmuştur.

Kadınlara girişimci olarak nitelendirilen bir kişinin ne gibi özelliklere sahip olması gerektiği sorulmuş ve bazı faktörler Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Girişimcide Olması Gereken Bazı Özellikler

Girişimci özellikleri	Girişimcilik eğilimi gösteren kadınlar (%)						Girişimcilik eğilimi göstermeyen kadınlar (%)						
	Çok az	Az	Z	Kararsız	Fazla	Çok fazla	Toplam Skor	Çok az	Az	Z	Kararsız	Fazla	Çok fazla
Eğitilmiş olmak	17,75	1,61	0,0	37,10	43,54	387,07	12,09	5,17	3,44	17,25	62,05	412,00	
Karar verme	0,00	0,00	0,00	48,38	51,62	451,62	0,00	1,73	6,90	50,00	41,37	431,01	

**| Kırsal Kadınların Girişimcilik Özellikleri ve Girişimciliği Etkileyen Faktörlerin Logit Analizi
İle Değerlendirilmesi (Hatay İli Araştırması)**

yeteneği												
Lider özelliği taşımak	1,61	1,61	8,06	46,78	41,94	425,83	3,44	3,44	8,62	32,77	51,73	425,91
Çalışkan olmak	0,00	0,00	3,22	40,33	56,45	453,23	0,00	3,44	3,44	29,32	63,80	453,48
Risk alabilen birey	0,00	9,68	12,09	25,80	51,62	419,36	0,00	5,17	6,96	39,66	48,27	431,03
İyi iletişim kurabilmek	3,22	8,06	11,29	27,43	50,00	412,93	0,00	1,73	5,17	39,66	53,44	444,81
Deneyimli olmak	14,54	11,29	11,29	29,01	33,87	356,38	17,25	17,25	8,62	22,42	34,47	339,64
Teknik bilgiye sahip olmak	9,68	6,45	1,61	37,10	45,16	401,61	13,79	12,09	8,62	34,47	31,03	356,86

Girişimcilik eğilimi gösteren ve göstermeyen kadınların girişimcide olması gereken özelliklerden en önemli buldukları özellik çalışkan olmaktır.

Girişimcilik eğilimi gösteren kadınlarda çalışkan olma özelliğini sırasıyla, karar verme yeteneği, lider özelliği taşıma ve risk alabilme takip etmektedir. Girişimcilik eğilimi göstermeyen kadınlarda ise, çalışkan olmak özelliğini; iyi iletişim kurabilmek, risk alabilme ve karar verme yeteneği takip etmektedir.

Bu araştırmada genel anlamda kadınların girişimcide olması gereken özelliklere verilen cevaplar incelendiğinde ön plana çıkan özellikler; çalışkan olma, kendi karar verebilir olması, risk alabilmedir.

Bir çalışmada kadın girişimci özellikleri; organizasyon becerisi, akıl ve mantığın yanı sıra sezgilerini kullanma, bağımsız çalışma, gelişmiş iletişim beceresi, empati kurma, yorgunluğa dayanıklılık, mali disipline önem verme, akıl alma konusunda çekingen olmama, yeniliklere açık olma, yönetebileceği kadar risk alma, sabırlı olma, azimli ve inatçı olma, işine kendi için değil, ailesi için sahip çıkma, görüş birliğine dayalı karar ve katılımcılık, çatışma yönetimi, bilgi ve beceriyi paylaşma şeklinde belirtilmiştir (Çivici, 2007).

Yetim (2008) bir çalışmada kadınların mücadelecisi, hırslı, evine iş götüren ve kendileri için erişilmesi zor hedefler belirleyen yapıda oldukları bulgularına ulaşmıştır. Kadın girişimcilerin kişisel özellikleri üç kapsamda ele alınmıştır. Bu özelliklerden ilki olan girişimci olmaktan kaynaklanan kişisel özellikler; kendine güven, yaratıcılık, yenilikçilik, risk alma, akılcılık, bağımsızlık ve rekabetçilik olarak sıralanmıştır. Diğer taraftan sosyo kültürel değerlerle ilgili girişimcilik özellikleri ise; çevresinde saygın biri, çevresindeki kaynakları ve ilişkileri iyi değerlendirebilen, koruyan-gözetken, işbirliğine yönelik, akrabalarının ve yakın çevresinin desteğini kazanmış olarak sıralanabilmektedir. Kadın girişimcilerin kişisel özelliklerini ortaya koyma çerçevesinde ele alınan diğer özellikler bütünü ise onların cinsiyet rollerinden kaynaklanan özellikler olarak bilinmektedir. Bunlar ise, iyi iletişim kuran, problemleri kolaylıkla çözebilen, hoşgörülü, özverili ve duygusal olarak sıralanabilmekte olduğunu belirtmiştir.

3.2. İş Yeri Olan Kadınların İşletmeleri İle İlgili Düşünceleri

Araştırmaya katılan kadınların % 5,83'ünün kendine ait bir veya ortak olunan bir işletmesi vardır. İşyeri olan kadınların çoğu iş yerlerini kendi sermayeleriyle kurmuştur, ortak edinmemişlerdir. Sadece biri işletmesini ailesi ile birlikte yürütmektedir. Ancak % 28,57'si bu sermayeyi kişilere borçlanarak elde etmiştir. Kadınlardan ikisinin bijuterisi bulunmaktadır ve diğer beşinin sahip olduğu iş yeri ise mağaza, terzi, şarküteri, fırın ve tuhafiyedir. Çizelge 3'de işletmesi olan kadınların, işyerlerini kurarken karşılaştıkları bazı sorunlar yer almaktadır.

Çizelge 3. İşletme Kurarken Karşılaşılmış Sorunlar

Sorunlar	Verilen Cevaplar (%)					Cevapların puan değeri
	Çok	Az	Kararsız	Fazl	Çok	

**| Kırsal Kadınların Girişimcilik Özellikleri ve Girişimciliği Etkileyen Faktörlerin Logit Analizi
İle Değerlendirilmesi (Hatay İli Araştırması)**

	az		z	a	fazla	
İş kurmak için gerekli hukuki düzenlemeler hakkında bilgi eksikliği	71,42	0,00	0,00	0,00	28,58	2,14
Sermaye yetersizliği veya kaynak yokluğu	0,00	28,58	0,00	42,86	28,58	3,71
Hangi alanda iş kurmanın karlı olacağıyla ilgili bilgi ve bilgi kaynağı ihtiyacı	28,58	14,28	14,28	28,58	14,28	2,71
Devletin iş kurmakla ilgili teşviklerinden, eğitiminden desteklerinden faydalanabilmek	0,00	0,00	0,00	14,28	85,71	4,85
Devletin iş kurmakla ilgili teşviklerinden, eğitim ve desteklerinden haberdar olmamak	0,00	0,00	0,00	42,86	57,14	4,57
Nitelikli personel bulmak	71,42	14,28	0,00	14,28	0,00	1,57
Uygun bir mekân bulmak	42,86	14,28	14,28	14,28	14,28	2,42
Toplumun kadınlar hakkındaki geleneksel düşüncesi	42,86	0,00	0,00	42,86	14,28	2,85
Kurulacak olan işletmenin alanı veya piyasası ile ilgili bilgi edine bilme	28,58	0,00	42,86	28,58	0,00	2,71
Resmi işlemlerin çok olması	14,28	14,28	0,00	0,00	71,48	4,00

Kadınlar işletmelerini kurma aşamasında, devletin iş kurmakla ilgili teşviklerinden, eğitiminden desteklerinden faydalanabilmede en fazla sorunu yaşamışlardır. Yine devletin iş kurmakla ilgili teşviklerinden, eğitim ve desteklerinden haberdar olmamak da kadınlar için çok fazla sorun olmuştur. Kadınların en az sorun yaşadıkları durum ise nitelikli personel bulmaktır. Kadınların çok fazla olmasa da, fazla sorun olmuş durumlar ise sermaye bulmak ve resmi işlemlerin çok olmasıdır.

İşletmesi olan kadınların sahip oldukları işletmelerini açmalarına sebep olacağı düşünülen bazı durumları ne ölçüde önemli buldukları Çizelge 4’de yer almaktadır.

Çizelge 4. İşletme Kurma Nedenleri

Nedenler	Verilen cevaplar (%)					Cevapların puan değeri
	Çok az	Az	Kararsız	Fazla	Çok fazla	
Ekonomik özgürlük	0,00	0,00	0,00	28,58	71,42	4,71
Kazanç sağlamak	0,00	0,00	14,28	14,28	71,42	4,57
Sosyal statüyü yükseltmek	14,28	0,00	0,00	28,58	57,14	4,14
Aile içinde daha saygın bir birey olmak	28,58	0,00	14,28	14,28	42,86	3,42
Başkasının emri altında çalışmayı istememek	0,00	0,00	0,00	57,14	42,86	4,42
Aileye gelecekte iş imkanı sağlamak	0,00	0,00	14,28	42,86	42,86	4,00
Bir kadının başarısını kanıtlama	0,00	0,00	28,58	28,58	42,86	4,71
Yeni bir çevre edinmek	28,58	14,28	14,28	28,58	14,28	2,71
İşletmenin ilgi alanına uyması	28,58	0,00	42,86	28,58	0,00	2,71
Kurulan işletmenin karlı bir iş türü olması	14,28	0,00	14,28	28,58	42,86	3,85
Kurulan işletmenin bulunan yerde ilk olması	42,86	14,28	0,00	14,28	28,58	2,71
Alınan eğitimin seviyesinin yeterli olması	42,86	0,00	14,28	28,58	14,28	3,28
Alınan eğitim alanına uygun olmaması	42,86	0,00	0,00	14,28	42,86	3,14
Kurulan işletmenin iflas riskinin az olması	14,28	14,28	14,28	14,28	42,86	3,57

| Kırsal Kadınların Girişimcilik Özellikleri ve Girişimciliği Etkileyen Faktörlerin Logit Analizi
İle Değerlendirilmesi (Hatay İli Araştırması)

Çizelge 4'e bakıldığında işyeri olan kadınlar için, iş kurma nedenleri arasında çok fazla etkili olan unsurlar, ekonomik özgürlük, bir bayanın başarılı olacağını başkalarına kanıtlamak ve kazanç sağlamadır. Fazla etkili olan unsurlar ise toplum içinde saygınlığı arttırmak, sosyal statüyü yükseltmek, başkasının emri altında çalışmayı istememek, kurdukları işletmenin karlı bir iş türü olduğu düşüncesi ve iflas riskinin az olacağı düşüncesi, aileye gelecekte var olması düşünülen bir iş imkanı bırakmak olarak sıralanabilir. Kadınların sahip oldukları işi kurmalarına en az etkili olan neden ise, yeni çevre edinmek, işletmenin ilgi alanına uyması, kurulan işletmenin bulunan yerde ilk olmasıdır.

Çizelge 5'de ise işletmesi olan kadınların kendilerini iş kurmaya iten özellikler arasında olacağı düşünülen bazı unsurlar ve bu unsurların kadınlar için ne derece önemli olduğu verilmiştir.

Çizelge 5. İş Kurmaya İten Kişisel Özellikler

Özellikler	Verilen cevaplar (%)					Cevapların puan değeri
	Çok az	Az	Karasız	Fazla	Çok fazla	
Eğitilmiş olmak	85,71	14,28	0,00	0,00	0,00	1,14
Karar verebilen bir birey olmak	0,00	0,00	0,00	28,58	71,42	4,71
Lider özelliği taşımak	0,00	0,00	0,00	28,58	71,42	4,71
Risk alabilen bir birey olmak	0,00	42,86	0,00	28,58	28,58	3,42
Çalışkan olmak	0,00	0,00	0,00	42,86	57,14	4,71
İnsanlarla iyi iletişim kurabilme	14,28	0,00	0,00	57,14	28,58	3,85
Kurulmuş iş alanında deneyimli olmak	14,28	0,00	14,28	14,28	57,14	4,00
İş alanının piyasası ile ilgili teknik bilgiye sahip olmak	28,58	0,00	28,58	28,58	14,28	3,00

Çizelge 5'deki verilere göre, kadınların, kendi işine sahip olmayı istemelerindeki kişisel özelliklerinden en fazla etkili olan unsurlar, çalışkan olmak, liderlik özelliği taşıyabilmek ve kendi kararlarını alan bir birey olmaktır. En az etkili bulunan özellik ise eğitilmiş olmaktır. Ayrıca kadınlar insanlarla iyi iletişim kuran bir birey olmayı, kurdukları iş ile ilgili deneyimli olmayı da fazla önemli bir özellik olarak görmektedir, denilebilir.

İşyeri olan kadınlara işyerlerini kurduktan sonra karşılaşmış olabilecekleri sorunların ne ölçüde sorun olduğu incelendiğinde, kadınlar işlerini kurduktan sonra en az sorunu iş ile ilgili olan kişilerden (müşteri ve ticari ilişkisi olan kişi veya kurumlar) farklı davranışlar görmede yaşamıştır. En fazla sorun ise başarısız olma korkusu ve toplumun kalıplaşmış düşüncelerinde yaşamıştır. Kadınlar, hem işletmeleri ile ilgili hem de evdeki sorumluluklarını yerine getirebilmede ve iş konusunda tecrübelerinin olmayışında fazla sorun yaşamıştır. İşletmenin sürekliliğini koruyabilme kaygısı ise kadınlar için bir sorun olmaya devam etmektedir.

Ayrıca anket çalışması yapılan kadınlara kollektif, komandit, limitet şirket kavramlarını bilip bilmedikleri de sorulmuştur. Kadınların 106'sı bu şirket isimlerini hiç duymamışken 14'ü duyduklarını söylemiştir. Ne olduğunu bildiklerini söyleyen kadınlardan bu şirketleri tanımlamaları istendiğinde, ayrı ayrı tanımlayamasalar da genel olarak bu şirketlerin 'ortaklarla kurulmuş şirketler' veya 'büyük şirketler' olduklarını söylemektedirler. Kadınların bu şirketleri tam tanımlayamasalar da ne oldukları hakkındaki fikirleri yanlış denilemez niteliktedir.

Son olarak kadınlara gerekli imkanlara sahip (sermaye, eğitim, tecrübe) olan ve bir iş kurmak isteyen bayanlara tavsiye(ler)iniz nelerdir sorusu yöneltilmiştir. Cevap olarak toplumun eleştirilerini önemsemeyip, kendine güvenip düşündüğü işi yapmalıdır sözlerine benzer cümleler kurmaktadır. Buradan da kadınların toplumsal eleştirilerin her iş kuracak kadına yöneltilebileceği düşüncesinde oldukları ancak bu kaygıdan uzaklaşmaları gerektiği konusunda öneriler sunmuşlardır.

Ayrıca eğer bir bayan iş kurmak için fırsat ve imkanlara sahip değilse, ona bulunabileceğiniz tavsiye(ler)iniz nelerdir sorusu da sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar ise, vazgeçmesin, denesin veya eğitim alsın şekillerinde olmaktadır.

3.3. Kırsal Kadınların Girişimciliklerini Etkileyen Faktörlere Yönelik Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

Söz konusu bu analiz Hatay ili kırsalındaki kadınların girişimciliği etkileyen faktörleri ortaya koyma amacıyla yapılmıştır. Tahmin edilen modelde girişimcilik eğilimi gösteren kadınlara 1 göstermeyen kadınlara 0 kodu verilmiş ve kadınların girişimcilik eğilimi gösterme durumu bağımlı değişken olarak alınmıştır. Bağımsız değişkenler ise, yaş eğitim seviyesi, medeni durum, şimdiki çalışma durumu, daha önce çalışma durumu ve sahip olunan sosyal güvence türüdür. Söz konusu bağımsız değişkenler analiz için şu şekilde kodlanmıştır:

Çizelge 6. Lojistik Regresyon Yapılan Değişkenler

Değişkenler	Kodlar
Yaş (YAS)	16-25 Yaş aralığı: 1, 26-40 yaş aralığı:2, 41 ve daha fazla olan yaş:3
Eğitim seviyesi (ES)	Okuryazar olmayan: 1, okuryazar: 2, ilkokul mezunu: 3, ortaokul mezunu:4, lise mezunu: 5, üniversite mezunu:6
Medeni durum (MD)	Evli:1, bekar: 0
Sosyal güvence türü (SGT)	SSK:1, BAĞ-KUR:2, Emekli Sandığı:3, Yeşil Kart uygulaması:4
Daha önce bir işte çalışma durumu (DOCD)	Daha önce çalışma:1, çalışmama:0
Şimdiki iş durumu (SCD)	Bir işte çalışıyor:1, çalışmıyor:0

Söz konusu bağımsız değişkenlere uygulanan Lojistik Regresyon analizinin sonuçları Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

	Katsayılar (B)	Standart hata	Z	P	Odds oranı
Yaş	,063	,325	,037	,847	1,065
Eğitim seviyesi	,234	,268	,762	,383	1,263
Medeni	1,818	,773	5,537	,019	6,162

durum					
Sosyal güvence türü	1,029	,225	20,911	,000	2,800
Daha önce bir işte çalışma durumu	1,017	,560	3,291	,070	2,764
Şimdiki çalışma durumu	-,119	,068	3,032	,082	,888
Sabit sayı	-3,927	1,814	4,687	0,30	0,20
LOG likelihood = 113,130		R square = 0,477		Cox & Snell R Square= 0,358	

Bu lojistik regresyon analizinde tahmin edilen model şu şekildedir:

$$Y = \beta_0 + \beta_{1MD} + \beta_{2SGT} + \beta_{3DOCD} + \beta_{4SCD}$$

Kadınların girişimcilik rollerini belirleme olasılığı konusunda yapılan Lojistik regresyon analizi sonuçları Çizelge 8’de görülmektedir. Bu modeldeki bağımsız değişkenlerden, yaş (YAS) ve eğitim seviyesi (ES) istatistiki olarak önemsiz bulunmuştur. Yani bu faktörlerin kadınların girişimcilik rollerini belirlemede herhangi bir ihtimali yoktur.

Öte yandan medeni durum (MD) değişkeninin katsayısı (P= 0,019) ile sosyal güvence türü (SGT) değişkeninin katsayısı (0,000) 0,05 önem seviyesinde anlamlı bulunmuştur. Daha önce bir işte çalışma durumu değişkeninin katsayısı (DOCD) (P= 0,070) ve şimdiki çalışma durumu (SCD) değişkeninin katsayısı ise (P= 0,082) 0,10 anlam düzeyinde anlamlı bulunmuştur. B sütunundaki değerler ilişkinin yönünü göstermektedir. Buna göre girişimcilik eğilimi gösterip göstermeme ile görüşülen kişinin medeni durumu, sahip olunan sosyal güvence türü, daha önce bir işte çalışma durumu bakımından pozitif yönlü bir ilişki bulunurken, görüşülen kişinin şimdiki çalışma durumu bakımından negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

0, 10 anlam düzeyinde anlamlı bulunan şimdiki çalışma durumunun girişimcilik eğilimi gösterme katsayısı negatif olduğu için odds oranı 1’den küçüktür.

Yorum yapabilmek için odds oranını 1/odds oranı olarak düzeltmek gereklidir. Diğer değişkenler sabitken şu an herhangi bir işte çalışmayan kadınların çalışan kadınlardan girişimcilik eğilimi gösterme olasılığının 1,12 kat daha fazla olması beklenir. Çalışmaya katılan evli olan kadınların girişimcilik eğilimi gösterme olasılığı 6,16 kat artmaktadır. Buna göre evliler bekarlara göre daha fazla girişimcilik eğilimi göstermektedir denilebilir. Bir diğer bağımsız değişken olan sahip olunan sosyal güvence türünde değişme, araştırmaya katılan kadınların girişimcilik eğilimi gösterme olasılıklarını 2,80 kat artırmaktadır denilebilir. Yine daha önce bir işte çalışma durumunda değişme, kadınların girişimcilik gösterme olasılığını 2,76 kat artırmaktadır denilebilir. Buna göre daha önce herhangi bir işte daha önce çalışmış olan kadınların girişimcilik eğilimi gösterme olasılığı, daha önce bir işte çalışmamış kadınlardan daha fazladır.

Minniti and Arenius, (2003) tarafından, 37 ülkede yapılmış olan araştırmada, kadınların girişimciliğini etkileyen faktörler sırasıyla; demografik çevre ve aile yapısı, okur-yazarlık ve eğitim, sosyoekonomik çevre, işgücü istihdam, cinsiyet ve örgütsel biçimler ve sektörsel istihdam ve ekonomik gelişme olarak belirlenmiştir.

İplik (2012), kadınların başka bir gelire sahip olup olmamalarının girişimci olma kararlarını etkileyen en önemli değişken olduğu, kadının çalışması durumunda aile birliğinin zayıflayacağını, kocasıyla daha az ilgileceğini, çocuklarına daha az vakit ayıracağını, ailenin sosyal ilişkilerinin zayıflayacağını ve kadının gereğinden fazla yorulacağı ve yıpranacağını düşünenlerin daha az girişimci olma eğiliminde oldukları, dağ köylerinde yaşayan kadınların ova köylerinde yaşayan kadınlara göre daha fazla sorunla karşılaştıkları ve dağ köylerindeki bu kadınların uygun materyal temini ve pazarın durgun olması gibi problemlerle daha çok karşılaştıkları tespit edildiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların girişimciliklerini etkileyen faktörler göz önüne alındığında, ekonomik düşünce ve işgücü piyasasında yer almanın önemli olduğu görülmektedir. Kadın girişimciliğinin artırılması için kadınlara verilecek eğitimlerde uygulamalı çalışma alanlarının yaratılması büyük yarar sağlayabilecektir.

4.Sonuç ve Öneriler

Toplumların sosyal değişimine bağlı olarak kadınların da yeni fikirlere açık, bilgi ve yeteneklerini ekonomik kazanca dönüştürmeye eğilimli bir yapı kazanmaya doğru ilerledikleri görülmektedir. Toplumsal yaşamdaki bu ilerleme kadınların

ekonomik hayatta yer almalarını ve ekonomik kalkınmayı artırıcı rol üstlenmelerini sağlamaktadır.

Bu araştırmada kırsal kadınların girişimcilik özellikleri ortaya konulmuştur. Araştırmada kadınların bir iş kurmak istediklerinde önem verdikleri konu, kazanç sağlama şeklinde bulunmuştur. Bir iş yerine sahip olamamada en fazla etkili neden ve sorun olabilecek faktör, sermaye bulmaktır.

Girişimciliği kendi işinin sahibi olan kişi olarak tanımlayan kadınlar için, girişimci bir bireyde en fazla bulunması gereken özellik çalışkan olmak ve kendi kararlarını verebilen bir birey olmaktır. Bunun yanı sıra insanlarla iyi iletişim kurmak, eğitilmiş olmak, lider özelliği taşımak, risk alabilen bir birey olmak, iş alanı ile ilgili teknik bilgiye sahip olmak kadınlar için bir girişimcide olması gereken önemli özelliklerdendir. Bu sonuçlar kadınların girişimcilik rollerini benimsediğini göstermektedir.

Bu kadınların işletmelerini kurma aşamasında karşılaşmış olabilecekleri düşünülen bazı sorunlardan, en çok devletin iş kurma ile ilgili teşvik ve eğitimlerden haberdar olma ve faydalanma konusunda sorun yaşamışlardır. En az sorunu ise gerekli niteliklere sahip personel bulmakta yaşamışlardır. İşletmelerini kurduktan sonra ise en fazla sorunu başarısız olma korkusu ve toplumun kalıplaşmış düşüncelerinde yaşamışlardır. Bu konudaki eğitim çalışmalarının daha etkin hale getirilmesi gerekir. İşletme kurma nedenleri arasında ekonomik özgürlük ve bir kadının başarısını kanıtlayıcı duygusu ön planda gelmektedir.

Kadınların girişimciliğinin belirlenmesinde etkili olan faktörleri belirlemek için yapılan Logistik Regresyon analizinde ise; medeni durum, sosyal güvence türü, daha önce bir işte çalışma durumu, şimdiki çalışma durumunun etkili olduğu belirlenmiştir.

Siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda gelişimi ve dönüşümü sağlayacak önemli noktalardan biri kadınları girişim yapmalarını konusunda desteklemek ve bunu hayatın her alanına cinsiyet eşitliği olarak yaymaktır. Kırsal alandaki kadınların girişimcilikle ilgili yaygın eğitimleri kapsamında bilgilendirilmesi ve motive edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Arıkan, S. (2002), Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Siyasal Kitabevi, Ankara.

- Çıngı, H. (1990), Örneklem Kuramı. Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları
Ders Kitapları Dizisi: 20. H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi. Ankara.
- Çivici, Ş. (2007), Türkiye’de Kadın Girişimci. Durum Raporu, Ticaret Odası. Kayseri.
http://www.kayserito.org.tr/web2/media/kadingirisimci_tr.doc.
Erişim Tarihi: (29.03.2014).
- Dhillon, P.K. (1993), Women Entrepreneurs, Blaze Publishers and Distributors PVT
Ltd., Hirsrich and Brush, Researchers on Entrepreneurship:A Review.
- Düzgüneş, O.; Kesici, T.; Gürbüz, F. (1983), İstatistik Metotları 1.Ankara Üniversitesi
Ziraat Fakültesi Yayınları:861, Ders Kitabı:229, Ankara.
- Gujarati, D. (çev. Ümit Şenesen, Gülay Günlük Şenesen), (2008), Temel Ekonometri,
Literatür Yayınları, [ISBN 975-7860-99-9](https://doi.org/10.1501/9789757860999).
- Gülçubuk, B.; Savcı, İ.; Özer, D.; Demiryürek, K. (2011), Türkiye’de Kırsal Alanda
Kadın Girişimciliğini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi ve Kadınların Bu
Konuda Güçlendirilmesine Yönelik Politika Önerilerinin Geliştirilmesi,
TÜBİTAK Projesi No: 108K523, Ankara.
- Hyrsky, K. (2001), “Relations on The Advent of a More Enterprising Culture In
Finland: An Explotary Study”, Jyvaskyla Studies, Business and Economics.
- İplik, E. (2012), Osmaniye İli Kırsalındaki Kadın Girişimciliği, Doktora Tezi, Çukurova
Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana.
- Jalbert S. (1999), The Global Growth of Women Entrepreneurs, Economic Reform
Today, CIPE.
- Minniti, M. and Arenius, P. (2003), “ Women in Entrepreneurship”, The
Entrepreneurial Advantage Of Nations:First Annual Global Entrepreneurship
Symposium, United Nations Headquarters.
- Schramm, C. (2005), The Entrepreneurial Society of Tomorrow, University of Rochester
Commencement, Kauffmann Foundation Missouri.
- Yetim, N. (2008), “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği”, Mersin
Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Mersin.